

JOHN IRVING

NAUJOJO
HAMPŠYRO
viešbutis

Alma littera

Meškinas, vardu Meino Valstija

Tą vasarą, kai mano tėvas nusipirko meškiną, nė vienas iš mūsų dar nebuvo gimęs – mes tada dar net nebuvom pradėti: nei Frankas, vyriausias; nei Franė, triukšmingiausia; nei aš, atsiradęs po jų; nei mažyliai, Lili ir Egas. Mano tėvas ir motina buvo vietos jaunuoliai, pažinoję vienas kitą visą gyvenimą, tačiau jų „sajunga“, kaip sakė Frankas, tuo laiku, kai tėvas nusipirko meškiną, dar nebuvo sudaryta.

– Jų „sajunga“, Frankai? – vis erzino brolių Franė; nors Frankas buvo vyriausias, man jis atrodė jaunesnis už Franę, o pati Franė į jį visada žiūrėjo kaip į kūdikį. – Turbūt turi galvoje, Frankai, – sakydavo Franė, – kad jie tada dar nesidulkino.

– Dar nebuvo kaip reikiant užmezgę santykių, – kartą pasakė Lili; ji buvo jaunesnė už mus visus, išskyrus Egą, bet elgėsi taip, lyg būtų mūsų vyresnioji sesuo; Franė to negalėjo pakęsti.

– „Kaip reikiant užmezgę“? – pakartojo Franė. Neprisimenu, kiek metų tada buvo Franėi, bet Egas tikrai dar negalėjo klausytis tokių pokalbių. – Mama su tėčiu tik tada ir pradėjo galvoti apie seksą, kai senis nusipirko meškiną, – pareiškė Franė. – Meškinas jiems pakišo tą mintį – jis buvo toks šiurkštus, karštas gyvulys, vis barškino medžius ir laižėsi, ir prievartavo šunis.

– Gal ir *sutaršė* kokių šunių, – bjaurėdamasis tarė Frankas. – Bet neprievartavo.

– Mėgino, – tvirtino Franė. – Juk prisimeni tą istoriją.

– Tėčio istoriją, – įsikišo Lili – irgi bjaurėdamasi, bet šiek tiek kitaip negu Frankas; Frankas bjaurėjosi *Frane*, o Lili – tėčiu.

Taigi dabar aš – vidurinis ir gal pats nešališkiausias vaikas – turiu papasakoti viską taip, arba beveik taip, kaip buvo iš tikrųjų. Mūsų šeimoje visiems labiausiai patiko istorija apie mamos ir tėčio romaną: kaip tėtis nusipirko meškiną, kaip mama ir tėtis susimylėjo ir labai greitai, vieną po kito, pasigimdė Franką, Franę ir mane („Bumbt, bumbt, bumbt!“, kaip sakydavo Franė); o paskui, kiek pailsėję, dar susilaukė Lili ir Ego („Pykšt, šnipšt – ir viskas“, pasak Franės). Istorija, kurios klausydavomės, kai buvome maži, ir kurią augdami vis perpasakodavom vienas kitam, iš esmės yra apie tuos laikus, apie kuriuos nieko negalėjom žinoti ir kuriuos dabar įsivaizduojam tik iš daugybės mūsų tėvų pasakojimo variantų. Savo tėvus, kokie jie buvo tuomet, aš, ko gero, įsivaizduoju daug aiškiau negu vėlesniais laikais, kuriuos pats prisimenu, nes vėliau, kai jau buvau gimęs, jų gyvenimas pakrypdavo tai viena, tai kita linkme – ir aš tai vienaip, tai kitaip į visa tai žiūriu. O dėl tos įsimintinos meškino vasaros ir nuostabaus mano motinos ir tėvo meilinimosi, tai čia jau galiu nuosekliai laikytis savo požiūrio.

Kai tėvas suklysdavo, pasakodamas šitą istoriją, – kai imdavo neigti ankstesnę versiją arba praleisdavo mums labiausiai patinkančias pasakojimo dalis, – mes cypdavom kaip suezinti paukšteliai.

– Arba tu meluoji mums dabar, arba melavai anąkart, – piktindavosi Franė (visada didžiausia akiplėša), tačiau tėvas tik purtydavo galvą.

– Nejaugi nesuprantat? – sakydavo jis. – Jūs šitą istoriją įsivaizduojat geriau, negu aš ją prisimenu.

– Eik, atvesk mamą, – įsakydavo Franė, nustumdama mane nuo sofos.

Arba Frankas nukeldavo Lili nuo savo kelių ir pašnibždėdavo jai į ausį:

– Eik, atvesk mamą.

Taigi mūsų mama būdavo pakviečiama kaip liudytoja, kai įtardavom, kad tėtis nori iškraipyti tą istoriją.

– O gal tu tyčia praleidi pikantiškiausias vietas, – kaltindavo jį Franė, – nes manai, jog Lili ir Egas dar per maži, kad galėtų klausytis apie tai, kaip jūs ten dulkinotės.

– Niekas per daug nesidulkino, – sakydavo mama. – Tada tikrai nebuvo tokio paleistuvavimo ir laisvės kaip dabar. Jei kokia mergaitė praleisdavo su kuo nors naktį ar savaitgalį, netgi draugės ją laikydavo kekše, arba dar blogiau; į tokią mergaitę po to nebekreipdavom dėmesio. „Su kuo sutapsi, toks pats patapsi“, sakydavom. Arba: „Sulig Jurgio ir kepurė.“

Tai išgirdusi Franė – nesvarbu, ar jai buvo aštuoneri, ar dešimt, ar penkiolika, ar dvidešimt penkeri metai, – užversdavo akis ir bakstelėdavo man alkūne arba imdavo mane kutenti, o kai aš pakutendavau ją, surėkdavo:

– Iškrypėli! Graibai savo seserį!

O Frankas – ir būdamas devynerių metų, ir vienuolikos, ir dvidešimt vienerių, ir keturiasdešimt vienerių – negalėdavo pakęsti kalbų apie seksą ir tokio Franės paikiojimo; jis greitai sakydavo tėčiui:

– Nekreipk dėmesio. O kaip ten tas motociklas?

– Ne, dar papasakok apie seksą, – prašydavo mamos Lili, labai rimtai, o Franė įkišdavo liežuvį man į ausį arba pamėgdžiodavo perdimo garsą, priglaidusi lūpas man prie kaklo.

– Na, – sakydavo mama, – mišrioje draugijoje mes apie seksą taip laisvai nekalbėdavom. Bučiuodavomės, pasiglamonėdavom, šiek tiek arba smarkiai; dažniausiai automobiliuose. Visada galėdavai nuvažiuoti į kokią nuošalesnę vietelę. Tada, žinoma, buvo daugiau visokių kaimo keliukų, mažiau žmonių ir automobilių – ir automobiliai ne tokie ankšti.

– Taigi galėdavot išsitiesti, – tardavo Franė.

Mama suraukusi antakius žvilgtelėdavo į Franę ir toliau dėstydavo savo versiją apie tuos laikus. Ji nenukrypdavo nuo tiesos, bet pasakodavo labai nuobodžiai – toli gražu ne kaip tėvas – ir mes kiekvieną kartą gailėdavomės, kad pasikvietėm mamą patvirtinti tėčio pasakojimo.

– Verčiau leiskim šnekėt seniui, – sakydavo Franė. – Mama labai jau rimta. – Frankas imdavo raukytis. – Oi, eik, pasismaukyk, Frankai, pasijusi geriau, – patardavo jam Franė.

Bet Frankas tik dar labiau susiraukdavo. Paskui sakydavo:

– Kai iš pat pradžių paklausi tėvą apie motociklą, ar šiaip apie ką nors konkretaus, atsakymas būna geresnis, negu kai klausinėji apie tokius bendrus dalykus: apie drabužius, papročius, seksą.

– Frankai, papasakok mums, kas yra seksas, – prašydavo Franė.

Bet čia mus visus išgelbėdavo tėvas, savo svajingu balsu tardamas:

– Štai ką jums pasakysiu: dabar taip nenutiktų. Gal manot, kad turit daugiau laisvės, bet daugiau ir įstatymų. Dabar tos istorijos su meškiniu nebūtų. Jums niekas to *neleistų*.

Ir tą akimirką mes nutildavom, staiga baigdavosi visi kivirčiai. Kai tėvas pasakodavo, net Frankas su Franė galėdavo sėdėti kone liesdamiesi vienas prie kito ir nesipešti; aš galėdavau sėdėti prie pat Franės, jausti jos plaukus, kutenančius man veidą, arba jos koją prie savosios, bet jeigu tėvas jau pasakodavo, apie Franę visai nebegalvodavau. Lili sėdėdavo nė nekrustelėdama (kaip tik ji ir mokėjo) Frankui ant kelių. Egas būdavo per mažas, kad klausytųsi ar – juo labiau – ką nors suprastų, bet jis buvo ramus kūdikis. Net Franė galėdavo laikyti jį ant kelių ir jis nesimuistydavo; o jei-gu paimdavau aš, tuoj pat užmigdavo.

– Tai buvo juodas meškinas, – pasakodavo tėvas, – jis svėrė keturis šimtus svarų ir atrodė kiek paniuręs.

– *Ursus americanus*, – sumurmėdavo Frankas. – Jis buvo nenuspėjamas.

– Taip, – linktelėdavo tėvas, – bet geraširdis, dažniausiai.

– Jis buvo pernelyg senas, kad ir toliau būtų meškinas, – pagarb-
biai sakydavo Franė.

Paprastai tais žodžiais tėvas ir pradėdavo pasakoti – taip jis pradėjo savo istoriją ir tąsyk, kai aš, kiek pamenu, ją girdėjau pirmą kartą. „Jis buvo pernelyg senas, kad ir toliau būtų meškinas.“ Aš sėdėjau mamai ant kelių ir jaučiau, kad niekada nepamiršiu

šios akimirkos ir šios vietos: mane laiko mama, šalia manęs Franė, įsitaisiusi tėčio glėbyje, Frankas visas įsitempęs sėdi atskirai – sukryžiaavęs kojas ant nudriskusio rytietiško kilimo su pirmuoju mūsų šeimos šunimi, Bėda (kurį vėliau teko užmigdyti, nes jis baisiai bezdėjo).

– Jis buvo pernelyg senas, kad ir toliau būtų meškinas, – pradėjo pasakoti tėvas. Aš žiūrėjau į Bėdą, į mūsų kvailą, meilų labradorą, ir jis, išsidriekęs ant grindų šalia Franko, susivėlęs ir pasmirdęs, vis didėjo, kol pasidarė kaip meškinas, o paskui ėmė senti, zmekti ir vėl tapo paprasčiausiu šunimi (nors iš tiesų Bėda niekada nebuvo „paprasciausias šuo“).

Neprisimenu, kad tą pirmą kartą su mumis būtų buvusi Lili ar Egas, – jie tikriausiai buvo dar labai maži ir negalėjo dalyvauti pokalbyje, bent jau sąmoningai.

– Jis buvo pernelyg senas, kad ir toliau būtų meškinas, – pasakė tėtis. – Jau tuoj turėjo padžiauti kojas.

– Bet kaip jis tada būtų vaikščiojęs?! – sušukom visi drauge; tai buvo įprastinis mūsų – Franko, Franės ir mano – šūksnis, išmoktas atmintinai. O vėliau, kai tą istoriją įsiminė ir Lili, ir netgi Egas, prisidėdavo ir jie.

– Tas meškinas jau nebejausdavo malonumo linksmindamas žmones, – pasakodavo tėtis. – Jis tiesiog atlikdavo savo numerį, ir tiek. Ir iš visų žmonių, gyvūnų ir daiktų jis mylėjo tik tą motociklą. Todėl aš turėjau pirkti ir motociklą, kai nusipirkau meškiną. Kaip tik todėl meškinas palyginti lengvai išsiskyrė su savo dresuotoju ir liko su manimi; tas motociklas meškinui buvo svarbesnis už visus dresuotojus.

Vėliau Frankas bakstelėdavo Lili, kurią buvo išmokęs paklausti:

– O koks buvo to meškino vardas?

Tada Frankas, Franė, tėtis ir aš vienu balsu sušukdavom:

– Meino Valstija!

Tas kvailas meškinas buvo vardu Meino Valstija; mano tėvas jį nusipirko tūkstantis devyni šimtai trisdešimt devintųjų vasarą – ne tik jį, bet ir trisdešimt septintais metais pagamintą motociklą

„Indian“ su savadarbe priekaba – už du šimtus dolerių ir geriausių skrynelėje turėtus vasarinius drabužius.

Mano tėvas ir motina tą vasarą buvo devyniolikmečiai; jie abu gimė tūkstantis devyni šimtai dvidešimtaisiais ir užaugo Dejeryje, Naujojo Hampšyro valstijoje, bet augdami stengėsi vienas kito nepastebėti. Tai, kad jie abu, didžiausiai abiejų nuostabai, tą vasarą įsidarbino „Arbutnote prie jūros“ – kurorto viešbutyje, kuris buvo, kaip jiems atrodė, toli nuo namų, nes Meinas (tais laikais, jų supratimu) buvo toli nuo Naujojo Hampšyro, – tikriausiai yra vienas iš tokių logiškų sutapimų, kokiais dažnai būna pagrįstos geros istorijos.

Mano mama dirbo kambarine, be to, vilkėdama savo pačios drabužiais, dar patarnaudavo prie pietų stalo ir padėdavo nešioti kokteilius per vakarėlius, rengiamus pavėsinėse ant žolės (tuose vakarėliuose dalyvaudavo golfo, teniso bei kroketo žaidėjai ir iš varžybų grįžę buriuotojai). Mano tėvas padėdavo virtuvėje, nešiodavo lagaminus, lygindavo aikšteles aplink golfo duobutes ir žiūrėdavo, kad baltos linijos teniso aikštyne būtų tikrai baltos ir tiesios ir kad netvirtai ant kojų besilaikantys poilsiautojai, kuriems apskritai nereikėjo plaukioti laivu, išliptų ant prieplaukos ir nuo jos į krantą nesusižeidę ir nesušlapę.

Tam vasaros darbui pritarė ir mano mamos, ir tėčio tėvai, nors mama ir tėtis pasijuto pažeminti, kai ten susitiko. Jie pirmą kartą leido vasarą ne Dejeryje, ne Naujajame Hampšyre, ir abu, be abejo, įsivaizdavo, kad tame prašmatniame kurorte, kur niekas jų nepažįsta, galės bent kiek pasipuikuoti. Mano tėvas buvo ką tik baigęs privačią Dejerio berniukų mokyklą ir jau priimtas į Harvardą – nuo rudens galėjo pradėti lankyti paskaitas. Jis žinojo, kad ten vyks tik keturiasdešimt pirmųjų rudenį, nes buvo pasiryžęs pirma užsidirbti pinigų mokslams; tačiau tą trisdešimt devintųjų vasarą „Arbutnote prie jūros“ mano tėvui būtų buvę malonu leisti

„Ja, pats žinau!“ – tarė Froidas.

Meino Valstija, suirzęs, kad niekaip negali pasikasyti į links-tantį vėliavėlės stiebą, pliaukštelėjo per jį letena, ir vėliavėlė, iš-mušta iš laikiklio, sukdamasi nuskriejo į kitą aikštelės pusę.

„Dievuliau, – sudejavo Froidas. – Jis tuoj iškapstys visą golfo lauką, jeigu iš čia neišeisim.“ Mano tėvas vėl įstatė nelemtą vėlia-vėlę, pažymėtą skaičiumi „18“, į laikiklį. Mamai tas vakaras buvo laisvas, nereikėjo patarnauti restorane, todėl ji tebevilėjo kam-barinės uniforma; mama bėgo priekyje, šaukdama meškiną, kad jis sektų paskui ją.

Meškinas retai kada lakstydavo. Paprastai kėblindavo iš lėto – ir niekad per daug nenutoldavo nuo motociklo. Jis taip dažnai try-nėsi į tą motociklą, kad nuzulintas raudonas sparnas jau blizgėjo sidabru, taip pat kaip ir chromuotos detalės, o kūgiška priekabos nosis nuo jo glaustymosi buvo įlinkusi. Kartais jis ir nudegdavo, prisilietęs prie vamzdžių, kai norėdavo pasitrinti į motociklą vos jam sustojus, todėl kai kur prie vamzdžių buvo prikepę šiurpiai apsvilusių meškino plaukų kuokštai, – galėjai pamanyti, kad ir pats motociklas (kadaise) buvo gauruotas žvėris. Savaiame su-prantama, ir juodas Meino Valstijos kailis atitinkamose vietose buvo nuzulintas arba nusvilęs ir parudavęs – nykios sudžiūvusių jūros dumblių spalvos.

Ką iš tikrųjų tas meškinas išmokytas daryti, nežinojo niekas, – to gal gerai nesuprato ir pats Froidas. Jūdviejų „numeriu“, rodo-mam per pavakariais lauke rengiamus pobūvius, reikėjo daugiau motociklo ir Froido negu meškino pastangų. Froidas važiuodavo ir važiuodavo ratu, įsisodinęs meškiną į priekabą nusegtu uždan-galu, – meškinas sėdėdavo kaip lakūnas atviroje kabinoje be jokių valdymo mygtukų ar svirčių. Viešumoje Meino Valstija paprastai būdavo su antsnukiu: raudonu, odiniu, pasak mano tėvo, pana-šiu į lakroso žaidėjų kartais dėvimas apsaugines kaukes. Su tuo antsnukiu meškinas atrodydavo mažesnis; ir taip jau raukšlėtas jo snukis – dar smarkiau susiraukšlėjęs, nosis tarytum pailgėjusi, taigi jis dar labiau panėšėdavo į peraugusį šunį.

Jie vis sukdamo ratus, ir kai svečiams visa tai pabosdavo, kai jie nebekreipdavo dėmesio į tą keistenybę ir jau būdavo begrižta prie pertrauktų pokalbių, Froidas sustabdydavo motociklą, nulipdavo, neišjungęs variklio, prieidavo prie priekabos ir imdavo vokiškai įkalbinėti meškiną. Žiūrovai juokdavosi, ypač todėl, kad vokiečių kalba skambėdavo juokingai, tačiau Froidas neatstodavo, kol meškinas galiausiai išsiropšdavo iš priekabos ir apžergdavo motociklą – įsitaisydavo vairuotojo vietoje; sunkias letenas uždėdavo ant vairo, o trumpomis užpakalinėmis kojomis nesiekdavo nei galinių stabdžių pedalų, nei pakojų. Froidas įlipdavo į priekabą ir liepdavo meškinui važiuoti.

Bet motociklas nepajudėdavo. Froidas sėdėdavo priekaboje ir piktindavosi, kad jie stovi vietoje; paniuręs meškinas laikydavosi vairo, muistydavosi ant sėdynės ir mataruodavo kojomis tarsi plaukdamas.

„Meino Valstija!“ – sušukdavo kas nors iš žiūrovų. Meškinas susidrovėjęs oriai linktelėdavo galvą ir toliau kėpsodavo ant motociklo.

Froidas, dabar jau garsiai kažką rékalodamas vokiečių kalba, kurios visiems patikdavo klausytis, išlipdavo iš priekabos ir prieidavo prie vairuotojo vietoje sėdinčio meškino. Paskui pradėdavo tą gyvulį mokyti važiuoti motociklu.

„Sankaba!“ – rodydavo Froidas, laikydamas didžiulę meškino leteną ant sankabos rankenėlės. „Droselis!“ – sušukdavo ir, suėmęs kitą meškino leteną, padidindavo variklio apsisukimų skaičių. 1937 metais pagaminto „Indian“ pavarų perjungimo svirtis buvo šalia degalų bako, taigi būdavo šiurpoka, kai vairuotojas, norėdamas įjungti ar perjungti pavarą, atitraukdavo vieną ranką nuo vairo.

„Junk!“ – riktelėdavo Froidas ir staiga įjungdavo pavarą. Tyliai burzgantį motociklą apžergęs meškinas iš lėto, vienodu greičiu – nei didėjančiu, nei mažėjančiu – ryžtingai važiuodavo per pievelę gražiai apsirengusių ir savimi patenkintų svečių link; vyrai, netgi ką tik sportavę, būdavo su skrybėlėmis; „Arbutnote prie jūros“ net

plaukikai dėvėdavo ir viršutinę kūno dalį dengiančius maudymosi kostiumus, nors šiaip ketvirtajame dešimtmetyje vyrai vis dažniau maudydavosi tik su glaudėmis. Bet ne Meine. Ir vyrų, ir moterų švarkai buvo su peteliais; vyrai mėvėjo duksliomis baltomis flanelinėmis kelnėmis; sportuojančios moterys būdavo apsiavusios dvispalviais pusbačiais su trumpomis kojineitėmis; vakarienei persirengusios damos vilkėdavo į liemenį pasiūtomis suknelėmis, dažnai su pūstomis rankovėmis. Visa ta spalvinga minia ne juokais sukruisdavo, kai prie jos priartėdavo Froido gaudomas meškinas.

„*Nein! Nein!* Tu kvailas meškine!“

Bet Meino Valstija, kurio snukio išraiškos po antsnukiu viešbučio gyventojai negalėdavo įžiūrėti, važiuodavo pirmyn, tik truputį nukrypdamas į šalį, gremėzdiškai užsikvėpęs ant vairo.

„Tu bukas gyvuly!“ – šaukdavo Froidas.

O meškinas važiuodavo toliau – visada per pobūviams pastatytą pavėsinę, niekad neatsitrenkdamas nė į vieną atraminį stulpą, nenutempdamas baltų lininių staltiesių, kuriomis būdavo užtiesti maisto stalai ir baras. Padavėjai vydavosi meškiną toli nusidriekusi pievele. Tenisininkai šūksniais drąsindavo jį iš aikštelių, bet mesdavo savo žaidimą, kai jis privažiuodavo arčiau.

Gal meškinas suprasdavo, ką daro, o gal ir ne, bet jis niekada neįsirėždavo į gyvatvores ir nevažiuodavo per greitai; niekada nenuardėdavo žemyn, į prielauką, ir nemėgindavo įlėkti į kokią jachtą ar omarų žvejo laivelį. Froidas visada pasivydamas Meino Valstiją, kai atrodydavo, kad svečiams tas spektaklis tuoj pakyrės. Tada Froidas užsėsdavo ant motociklo už meškino; prisiglaudęs prie plačios nugaros, jis parvairuodavo ir žvėrį, ir motociklą atgal prie pobūvio dalyvių.

– Na, *kai ko* jam dar reikia pasimokyti! – sušukdavo Froidas žiūrovams. – Keli šaukštai deguto medaus statinėj, bet *nichts* jaudintis! Tuoj viskas eisis kaip reikiant!

Tai ir buvo jų dvejų numeris. Visada toks pat. Tai buvo viskas, ko Froidas išmokė Meino Valstiją; jis tvirtino, kad daugiau meškinas nieko nesugeba išmokti.

„Ne itin gudrus meškinas, – pasakojo Froidas mano tėvui. – Nusipirkau jau per seną. Maniau, bus gerai. Buvo prijaukintas nuo mažumės. Bet miško kirtėjų gyvenvietėse jis nieko neišmoko. Tie žmonės, šiaip ar taip, nekokių manierų. Ir patys nelyginant gyvuliai. Laikė meškiną kaip kokį naminių gyvūnėlių, sočiai šėrė, kad nesiustų, bet šiaip leisdavo tiesiog trintis aplinkui, tai jis ir dykinėjo. Kaip ir jie. Man atrodo, per tuos kirtėjus meškinas įprato girtauti. Dabar negeria, aš jam neduodu, bet elgiasi taip, lyg norėtų, supranti?“

Tėtis *nesuprato*. Jo manymu, Froidas buvo nuostabus, o 1937 metais pagamintas motociklas „Indian“ – gražiausia iš visų jo matytų transporto priemonių. Laisvomis dienomis mano tėtis su mama važinėdavosi pakrantės keliais – susiglaudę, žvarbdami nuo sūraus vėjo, – bet jie niekada taip nepramogaudavo vienudu: nebuvo galima motociklu išvažiuoti iš „Arbutnoto“ be priekaboje sėdinčio meškino. Meino Valstija įsiusdavo, jei kas mėgindavo su motociklu išsprukti be jo; tik tokiais atvejais senasis meškinas ir pasileisdavo bėgte. O bėga meškos neįtikimai greitai.

„Nagi, pamėgink išvažiuoti, – pasiūlė Froidas mano tėvui. – Bet keliuku nuo viešbučio geriau stumk, iki pat plento, tik ten paleisk variklį. Ir pirmą kartą, kai mėginsi, gal neimk vargšės Meri. Ir storai prisirenk, nes jeigu jis tave pagaus, tai gerai apskalbs šonus. Ne iš pykčio – iš susijaudinimo. Nagi, pamėgink. Bet jeigu, nuvažiavęs kelias mylias, atsigręši ir pamatysi, kad jis tave tebesiveja, sustok ir parvežk jį atgal. Dar gaus kokį širdies smūgį arba pasiklys – jis toks kvailas. Nemoka nei medžiot, nei ką. Būtų bejėgis, jei nešertum. Jau nebe žvėris, o naminis gyvūnelis. Gal tik dukart protingesnis už vokiečių aviganį. O tokio proto, žinai, šiam pasauly nepakanka.“

– Šiam pasauly? – visada išpūsdavo akis Lili.

Bet mano tėvui tą 1939 metų vasarą pasaulis atrodė naujas ir malonus, kupinas drovių mamos prisilietimų, trisdešimt septintųjų „Indian“ riaumojimo, Meino Valstijos dvoko, šaltų Meino naktų ir Froido išminties.

Apšlubo Froidas, žinoma, patyręs motociklo avariją; jam netinkamai sustatė lūžusį kojos kaulą. „Diskriminacija“, – tvirtino jis.

Froidas buvo mažiukas, tvirtas, budrus kaip koks laukinis žvėris, o jo oda – labai keistos spalvos (tarytum ant nedidelės ugnies patroškintų ir gerokai parudavusių alyvuogių). Vienas žvilgančių juodų plaukų kuokštas kažkodėl augo jam ant skruosto, po akimi: švelnus plaukuotas lopinėlis, didesnis už įprastus apgamus, gal kaip vidutinio didumo moneta, ir labiau pastebimas, bet ant Froido veido jis atrodė taip pat natūraliai kaip koks moliuskas, prilipęs prie Meino pakrantės uolos.

„Čia todėl, kad mano tokios didelės smegenys, – paaiškino Froidas mano tėvams. – Smegenys nustumia plaukus nuo galvos, tada plaukai pavydi ir auga kur nereikia.“

– Gal ten buvo meškino plaukai, – kartą nė kiek nejuokaudamas pasakė Frankas, ir Franė spiegdama taip smarkiai mane apsikabino, kad aš net įsikandau liežuvį.

– Frankas toks trenktas! – sušuko Franė. – Parodyk *savo* meškino plaukus, Frankai.

Vargšelis Frankas tada jau buvo beveik subrendęs, gal kiek per anksti, ir dėl to jautėsi labai nesmagiai. Bet netgi Franė negalėjo atitraukti mūsų dėmesio nuo kerinčio pasakojimo apie Froidą ir jo meškiną; mes, vaikai, jais žavėjomės taip pat kaip ir mūsų mama su tėčiu tą tūkstantis devyni šimtai trisdešimt devintųjų vasarą.

Tėtis pasakojo, kad kartais jis vakare palydėdavo mūsų mamą iki moterų bendrabučio ir pabučiuodavo, linkėdamas labos nakties. Jeigu Froidas jau miegodavo, tėtis paleisdavo Meino Valstiją nuo prie motociklo pritvirtintos grandinės ir numaudavo antsnukį, kad meškinas galėtų būti. Tada tėtis vesdavosi jį žvejoti. Virš motociklo ant neaukštų kuolų buvo ištemptas brezentas, kaip atvira palapinė, sauganti Meino Valstiją nuo lietaus; tėtis laikė savo žvejybos reikmenis įvyniotus į nukarusį to brezento kraštą.

Juodu traukdavo prie žvejų motorlaiviais ir valtimis aplipusios Bei Pointo prieplaukos, kuri buvo už viešbučio molų eilės. Tėtis

su Meino Valstija atsisėdavo prieplaukos gale ir tėtis mėtydavo, kaip sakė, blizgę – gaudydavo ledjūrio menkes. Sugautas iškart, gyvas, sušerdavo Meino Valstijai. Tik vieną vakarą jie šiek tiek susikivirčiojo. Paprastai tėtis sužvejodavo tris ar keturias menkes; jų visiškai pakakdavo – ir tėčiui, ir Meino Valstijai – ir juodu eidavo namo. Tačiau tą vakarą menkės nekibo, todėl valandą prasėdėjęs be menkiausio ėmimo, tėtis atsistojo – norėjo vesti meškiną atgal, kur jo laukė grandinė ir antsnukis.

„Eime, – pasakė. – Šiandien vandenyne nėra žuvies.“

Meino Valstija nesijudino iš vietos.

„Eime!“ – pakartėjo tėtis. Bet Meino Valstija ir *jam* neleido nueiti nuo prieplaukos.

„Erl!“ – suurzgė meškinas. Tėtis vėl atsisėdo ir žvejojė toliau. „Erl!“ – reiškė nepasitenkinimą Meino Valstija. Tėtis mėtė ir mėtė blizgę, keliskart ją pakeitė, išmėgino viską. Jei būtų galėjęs pasikapstyti dumble, seklumoje paieškoti žieduotųjų jūros sliėkų – nereidžių, gal būtų užmetęs dugninę ir sugavęs kokią plekšnę, tačiau Meino Valstija supykėdavo, kai tik jis mėgindavo nulipti žemyn. Tėtis net pagalvojo, kad gal reikėtų šokti į vandenį ir plaukte pasiekti krantą; parsėlintų į bendrabutį, pažadintų Froidą, ir tada abu, pasiėmę kokio nors maisto iš viešbučio, parsivestų Meino Valstiją. Bet po kurio laiko tėtis įsijautė į to vakaro nuotaiką ir tarė: „Gerai, gerai, vadinasi, nori žuvies? Sugausim tau žuvį, velniai griebtų!“

Prieš pat aušrą prieplaukoje pasirodė omarų žvejys, susirengęs plaukti į jūrą. Jis ketino ištraukti paspėstas varžas ir atsinešė keletą naujų ir – savo nelaimėi – šiek tiek masalo. Meino Valstija užuodė masalą.

„Geriau atiduokit“, – patarė žvejui tėtis.

„Erl!“ – suurzgė meškinas, ir omarų žvejys atidavė jam visas atsineštas žuveles.

„Mes jums sumokėsime, – pažadėjo tėtis. – Kai tik pasitaikys proga.“

„Aš jau žinau, ką mielai padaryčiau, „kai tik pasitaikys proga“, – atrėžė žvejys. – Sugrūščiau šitą *meškiną* į savo varžą kaip masalą. Mielai pažiūrėčiau, kaip jį *ryja* omarai!“

„Erl!“ – suurzgė Meino Valstija.

„Geriau jo neerzinkit“, – tarė tėtis žvejui, ir šis nesiginčijo.

„Ja, gana kvailas meškinas, – pasakė tėčiui Froidas. – Turėjau tave perspėti. Dėl édalo kartais visai pakvaišta. Miško kirtėjai jį peršerdavo; jis ten rijo ir rijo – visoki šlamštą. Ir dabar jam kartais, matyt, atrodo, kad nepakankamai paėdė, arba nori išgerti, arba dar ko nors. Įsikalk į galvą: niekada nesėsk valgyti, kol nepašerei jo. Jam tai nepatinka.“

Taigi prieš vaidinimus Meino Valstija visada būdavo sočiai pašeriamas, nes per lauke rengiamus vakarélius baltomis lininėmis staltiesėmis užtiesti stalai lūždavo nuo užkandžių, rinktinės žalios žuvies ir visokiausios ant grotelių keptos mėsos, – alkanas meškinas būtų galėjęs pridaryti nemalonumų. O Froido kaip reikiant prišertas, visas išpampęs, jis ramiai vairuodavo motociklą. Prie vairo atrodydavo toks taikus, netgi apimtas nuobodulio, tarsi svarbiausias ir neatidėliotinas jo fiziologinis poreikis būtų įspūdingai atsirūgti arba ištuštinti savo didžiulius vidurius.

„Kvailas numeris, ir aš nè velnio neuždirbu, – šnekėjo Froidas. – Šitas viešbutis per daug prašmatnus. Čia tik snobai ir suvažiuoja. Reikėtų keliauti kur nors, kur žiūrovai paprastesni, kur žmonės lošia bingą, ne tik šoka. Turėčiau susirasti kokią *demokratiškesnę* vietą – kur lažinamasi per šunų kautynes, supranti?“

Mano tėvas *nesuprato*, bet tikriausiai susižavėjęs mąstė apie tokias vietas – paprastesnes negu Vijersas Lakonijoje ar netgi Hampton Byčas. Apie kurortus, kur daugiau girtuoklių ir labiau švaistomasi pinigais per pasirodymus su meškinu. „Arbutnoto“ publika buvo pernelyg rafinuota tokiam žmogui kaip Froidas ir tokiam meškinui kaip Meino Valstija. Pernelyg rafinuota netgi tam, kad suvoktų, ko vertas toks motociklas: 1937 metų „Indian“.

Tačiau mano tėvui buvo aišku, kad Froidas netrokšta nieko, dėl ko jaustųsi turįs keliauti kitur. „Arbutnote“ Froidas nepersi-

dirbdamas leido vasarą; tik kad jo meškinas pasirodė nesąs tokia aukso gysla, kokią jis tikėjosi suradęs. Taigi iš tikrųjų Froidas norėjo kito meškino.

„Su tokiu kvailu meškinu, – pasakė jis mano tėvams, – nėra prasmės stengtis daugiau užkalti. Be to, būna kitokių sunkumų, kai sukiesi pigiuose kurortuose.“

Mano mama suėmė tėčio ranką ir įspėdama tvirtai suspaudė – gal todėl, kad matė, jog jis jau įsivaizduoja tuos „kitokius sunkumus“ ir „pigius kurortus“. Tačiau tėtis galvojo apie mokesčių už mokslą Harvarde; jam *patiko* 1937 metų „Indian“ ir meškinas, vardu Meino Valstija. Jis nė karto nepastebėjo, kad Froidas bent kiek stengtųsi dresuoti meškiną; be to, Vinas Beris buvo savimi pasitikintis vaikiną; trenerio Bobo sūnus manėsi galintis įgyvendinti visus savo sumanymus.

Jis anksčiau buvo nusprendęs, kad po vasaros „Arbutnote“ važiuos į Kembridžą, išsinuomos kambarį ir susiras kokį nors darbą – gal Bostone. Gerai ištyrinėjęs Harvardo apylinkes ir įsidarbins netoliese, kad galėtų pradėti studijas, kai tik turės pinigų mokesčiui. Jis tikėjosi, kad šitaip įsitaisęs gal netgi galės kartu ir dirbti (ne visą darbo dieną), ir mokytis Harvarde. Mano mamai tas jo sumanymas, žinoma, patiko, nes tada būdavo visai nesunku keliauti iš Bostono į Dejerį ir atgal, traukinys „Bostonas“ – „Meinas“ važinėjo reguliariai. Mama jau įsivaizdavo tėčio apsilankymus – ilgus savaitgalius – ir manė, kad gal retkarčiais ir pati, nenusižengdama padorumui, galėtų nukakti į Kembridžą arba Bostoną jo aplankyti.

„Ką tu išvis išmanai apie meškinus? – paklausė ji. – Arba apie motociklus?“

Jos nenužiuogino ir tėčio išsakyta mintis, kad – *jei* Froidas nenorės išsiskirti su motociklu arba su meškinu – tėtis su Froidu trauks į miško kirtėjų gyvenvietes. Vinas Beris buvo tvirtas vaikinąs, bet ne šiurkštus. O mama įsivaizdavo, kad tose gyvenvietėse įsikūrę storžieviai, todėl tėtis iš ten grįš nebe toks, koks buvo, – arba išvis negrįš.

Ji be reikalo taip jaudinosi. Kažkas, matyt, jau buvo parengęs visos tos vasaros eigos ir baigties planą – neišvengiamą ir daug didingesnį už nereikšmingus mano tėčio ir mamos sumanymus. Ta trisdešimt devintųjų vasara buvo tokia pat iš anksto nulemta kaip ir „karas Europoje“, kaip žmonės jį netrukus ėmė vadinti, ir jie visi – Froidas, Meri Beits ir Vinslou Beris – plaukė pasroviui, pagauti tos vasaros tėkmės, nelyginant Kenebeko upės žiotyse bangų blaškomi kirai.

Vieną vakarą, rugpjūčio pabaigoje, kai mama buvo baigusi patarnauti prie vakarienės stalo ir ką tik persiavusi dvispalviais pusbačiais ir užsisėgusi ilgą sijoną, su kuriuo žaisdavo krocketą, tėtį iškvietė iš kambario padėti susižeidusiam žmogui. Tėtis bėgo pro kroketo aikštelę, kur jo jau laukė mama. Ant peties ji laikė medinį plaktuką. Tarsi per Kalėdas medžiuose išraizgytų girliandų lemputės skleidė tokią vaiduoklišką šviesą, kad tėčiui mama pasirodė „kaip angelas su lazda“.

„Tuoj ateisiu, – tarstelėjo jai tėtis. – Ten kažkas susižeidė.“

Ji pasileido paskui jį bei kelis kitus skubančius vyrus, ir jie visi nubėgo į viešbučio priplauką. Ten stovėjo didžiulis ryškiai apšviestas laivas ritmingai gaudžiančiais varikliais. Ant jo denio grojo orkestras, kuriame buvo per daug pučiamųjų; smarkus degalų ir išmetamųjų dujų dvokas sūriame ore maišėsi su trintų vaisių kvapu. Pasirodė, kad laivo keleiviams patiektas milžiniškas dubuo alkoholinio vaisių punšo ir jie laisto jį ne tik ant savęs, bet ir ant denio. Priplaukos gale gulėjo ant šono nuvirtęs vyriškis, jo skruoste buvo matyti kraujuojanti žaizda: jis užkliuvo, lipdamas aukštyn kopėčiomis, ir švartavimosi kablys perplėšė jam veidą.

Tas vyriškis buvo stambus, jo veidas melsvoje mėnulio šviesoje – kone raudonas; vos paliestas nelaimėlis atsisėdo. „Scheiss!“ – tarė.

Mano tėvai atpažino vokišką žodį „šūdas“, daug kartų girdėtą per Froido spektaklius. Padedamas kelių stiprių vaikinių, vokie-

Pirmasis „Naujojo Hampšyro“ viešbutis

Pirmasis „Naujojo Hampšyro“ viešbutis atsirado taip: kai privati Dejerio mokykla suprato, jog tam, kad išsilaikytų, turi priimti ir mergaites, Tompson mergaičių seminarija pasidarė nebereikalinga; į Dejerio nekilnojamojo turto rinką – beviltiškai sustingusią – staiga buvo išmestas didžiulis nenaudojamas objektas. Niekas nežinojo, ką daryti su milžinišku pastatu – buvusia mergaičių mokykla.

– Reikėtų jį sudeginti, – šnekėjo mama, – ir visą teritoriją paverti parku.

Ten jau ir taip buvo šioks toks parkas – puikus žemės sklypas, beveik hektaras, aptriušusiam Dejerio miestelio centre. Seni nusklembtomis lentomis apkalti namai, kadaise statyti didelėms šeimoms, o dabar dalimis nuomojami našlėms ir našliams, ir į pensiją išėjusiems Dejerio mokyklos mokytojams, stovėjo tarp sutrešusių guobų, supančių keturaukštį mūrinį mokyklos, pavadintos Etelės Tompson vardu, pastatą. Panelė Tompson buvo episkopalinės bažnyčios dvasininkė: ji iki pat mirties sėkmingai apsimetinėjo vyru (Dejerio episkopalinės parapijos pastorius *Edvardas Tompsonas*, kaip visi ją vadino, garsėjo tuo, kad klebonijoje slėpdavo pabėgusius vergus). Žinia, kad ji buvo moteris (tai paaiškėjo po nelaimingo atsitikimo, kai ją, bekeičiančią ratą, sutraiškė jos pačios karieta), nenustebino kelių Dejerio vyrų, kurie vaikščiojo pas ją, ieškodami paguodos, didžiausio jos, kaip

pastoriaus, populiarumo laikais. Ji buvo kažkaip sukaupusi nemažai pinigų, bet nė cento nepaliko bažnyčiai; už visus tuos pinigus turėjo būti įkurta seminarija, kurioje mokytųsi mergaitės, „kol, – rašė Etelė Tompson, – ta šlykšti berniukų mokykla bus priversta priimti ir mergaites“.

Mano tėvas sutiko su nuomone, kad Dejerio berniukų mokykla šlykšti. Nors mes, vaikai, mėgom žaisti jos sporto aikštelėse, tėtis mums vis primindavo, kad Dejerio mokykla nėra „tikra“ mokykla. Juk Dejerio miestas įsikūręs, kur seniau buvo pienininkystės ūkiai*, o ten, kur dabar sporto aikštelės, kadaise plytėjo karvių ganyklos; kai buvo įsteigta mokykla, devyniolikto amžiaus pradžioje, senieji tvartai taip ir liko nenugriauti šalia naujesnių mokyklos pastatų, o senoms karvėms, kaip ir mokiniams, buvo leidžiama vaikštinėti apie mokyklą. Vėliau perplanuotos ganyklos pavirto sporto aikštynu, tačiau tvartai ir pirmieji mokyklos pastatai vis dar stovėjo netvarkingame teritorijos centre; be to, tvartuose buvo simboliškai tebelaikomos kelios karvės. Treneris Bobas sakė, jog tai buvo mokyklos „žaidimo taktika“: kad mokiniai mokydami dar prižiūrėtų pienininkystės ūkį; dėl tokios taktikos ir mokiniai mokėsi nekaip, ir karvės buvo prastai prižiūrimos, todėl dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą tos taktikos atsisakyta. Bet Dejerio mokykloje ir dabar buvo mokytojų, kurie manė, kad reikėtų grįžti prie to mokyklos ir pienininkystės ūkio derinio, – daugelis tų mokytojų, beje, buvo jauni, dar naujokai.

Mano tėvas priešinosi ketinimams grąžinti į Dejerio mokyklą tai, ką jis vadino „eksperimentiniu ūkiniu lavinimu“.

– Kai mano vaikai paaugs ir lankys šitą niekam tikusią mokyklą, – tūždamas sakydavo jis mamai ir treneriui Bobui, – jie, be abejo, gaus papildomų balų už sodo sodinimą.

– Ir bus apdovanoti antsiuvais už mėžimą! – pritardavo Ajovos Bobas.

* Dairy – pieninė (*angl.*).

Kitaip sakant, ta mokykla ieškojo kokios nors savos koncepcijos. Kaip įprastinė privati parengiamoji mokykla, ji dabar neabejotinai buvo antrarūšė; pagal jos mokymo programą mokiniai turėjo įgyti nemažai akademinų žinių, bet mokytojų gebėjimas jiems tų žinių suteikti vis menko, be to, mokytojai (kaip patogu!) nebebuvo įsitikinę, kad to reikia, – juk mokiniai, šiaip ar taip, kasmet susirenka vis silpnesni. Į Dejerio mokyklą stodavo vis mažiau vaikų, todėl ir reikalavimai stojantiesiems dar sumažėjo; tai jau buvo viena iš tų mokyklų, į kurias gali tikėtis būti priimtas beveik tuoj pat, net jei tave ką tik išmetė iš kitur. Kai kurie mokytojai, tokie kaip mano tėvas, kurie manė, jog labai svarbu išmokyti žmones skaityti ir rašyti, ir netgi įkalti jiems į galvas skyrybos taisykles, graužėsi matydami, kad su tokiais mokiniais visos jų pastangos nueina veltui.

– Barstom perlus kiaulėms, – pompastiškai šnekėjo tėtis. – Taip pat sėkmingai galėtume juos mokyti grėbti šieną ir melžti karves.

– Jie ir futbolo žaisti nemoka, – gailavo treneris Bobas. – Nenori vienas kito *blokuoti*.

– Net bėgioti nesugeba, – stebėjosi tėtis.

– Nedrįsta niekam *smogti*, – tarė Ajovos Bobas.

– Dar ir kaip drįsta, – paprieštaravo Frankas, kuriam nuolat kliūdavo.

– Jie įsilaužė į šiltnamį ir nuniokojo visus augalus, – įsikišo mama, skaičiusi apie tą incidentą mokyklos laikraštyje, kurį, pasak tėčio, leido beraščiai.

– Vienas man parodė savo daiktą, – pranešė Franė, amžinai drumsčianti visiems ramybę.

– Kur? – paklausė tėtis.

– Už ledo ritulio čiuožyklos, – atsakė Franė.

– O ką tu apskritai veikei už čiuožyklos? – kaip visada bjaurėdamasis pasidomėjo Frankas.

– Ta čiuožykla niekam tikusi, – pareiškė treneris Bobas. – Jos niekas neprižiūri nuo tada, kai tas žmogus – kuo jis ten vardu? – išėjo į pensiją.

– Jis neišėjo į pensiją, jis *mirė*, – burbtelėjo tėtis. Jis dažnai surzdavo kalbėdamasis su savo tėvu – dabar, kai Ajovos Bobas vis labiau senos.

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimtaisiais Frankui buvo dešimt, Franei – devyneri, man – aštuoneri, o Lili – ketveri; neseniai gimęs Egas dar nieko nesuvokė, todėl nejautė baimės, kuri apimdavo *mus*, kai tik pagalvodavom, kad kada nors turėsime lankyti tą nuolat keiksnojamą Dejerio mokyklą. Tėtis neabejojo, kad kai Franė sulauks reikiamo amžiaus, ten jau bus priimamos ir mergaitės.

– Ne dėl kokio nors pažangaus mąstymo, – sakydavo jis, – o tam, kad būtų išvengta bankroto.

Jis, žinoma, neklydo. Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt antrais metais Dejerio mokykloje mokymo lygis buvo labai abejotinas; į ją stodavo vis mažiau vaikinių, o reikalavimai stojantiems kėlė dar daugiau abejonių. Be to, kadangi mokinių kasmet mažėjo, atitinkamai didėjo mokestis už mokslą, tai irgi atbaidydavo mokinius, todėl galiausiai reikėjo sumažinti mokomąjį personalą, o kai kurie mokytojai – principingi ir turintys kitą pragyvenimo šaltinį – iš darbo išėjo savo noru.

Per tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt trečiųjų sezoną mokyklos futbolo komanda vienerias rungtynes laimėjo, devynerias prakišo; treneris Bobas sakė manęs, jog mokykla laukia nesulaukia, kada jis išeis į pensiją, kad galėtų išvis užraukti futbolą, – tas žaidimas pernelyg daug kainavo, o buvusiems mokiniams, kurie seniau rėmė futbolą (ir visą mokyklos sporto programą), dabar jau buvo gėda lankytis mokykloje ir žiūrėti rungtynes.

– Viskas dėl tų nelemtų uniformų, – šnekėjo Ajovos Bobas, o tėtis tik vartė akis ir stengėsi pakančiai žiūrėti į artėjančią Bobo senatvę. Tėtis jau žinojo, kas yra senatvė: buvo matęs, kaip karšta Erlas. Tačiau treneris Bobas, tiesą sakant, nelabai klydo, kalbėdamas apie uniformas.

Dejerio mokyklos spalvos, gal nusižiūrėtos nuo dabar jau išnykusios veislės karvių, turėjo būti tamsiai šokoladinė ir švytinti

sidabrinė. Bet ilgainiui, kai į audinius buvo įmaišoma daugiau sintetinio pluošto, tos sodrios kakavos ir sidabro spalvos darėsi vis blankesnės ir niuresnės.

– Kaip purvo ir debesų, – sakydavo tėtis.

Dejerio mokyklos mokiniai, kurie žaisdavo su mumis, vaikais, – kai nerodydavo Franei savo „daikčiukų“, – mums pasakė, kaip dar vadina tas mokykloje itin populiarias spalvas. Vienas vyresnis vaikinai, pavarde De Meo, – Ralfas De Meo, vienas iš vos kelių Ajovos Bobo žvaigždžių ir tėčio žiemos bei pavasario trumpų nuotolių bėgimo varžybų žvaigždė, – Frankui, Franei ir man paaiškino, ką iš tikrųjų simbolizuoja Dejerio mokyklos spalvos.

– Pilka – kaip lavono veido spalva, – pasakė De Meo.

Man buvo tik dešimt, aš jo labai bijojau; Franei – vienuolika, bet su juo ji elgėsi taip, lyg būtų vyresnė; dvylikametis Frankas bijojo visų.

– Pilka – kaip lavono veido spalva, – iš lėto pakartojo De Meo, žiūrėdamas į mane. – O ruda – karvių rudumo, kaip mėšlas, – pridūrė. – Na, kaip šūdas, Frankai.

– Suprantu, – tarė Frankas.

– Parodyk man dar kartą, – paprašė Franė; ji turėjo omenyje De Meo „daiktą“.

Taigi merdinčios Dejerio mokyklos spalvos buvo kaip šūdo ir mirties. Taryba, norėdama atsikratyti šito kryžiaus – ir kitų sunkumų, slegiančių mokyklą dar nuo anų ūkinio lavinimo laikų ir susijusių su ne itin žavaus Naujojo Hampšyro miestelio, kuriame ji buvo įkurta, praeitimi, – nutarė priimti ir mergaites.

Dėl to turėjo bent jau padaugėti mokinių.

– Futbolui tai jau bus galas, – pasakė senasis treneris Bobas.

– *Mergaitės* futbolą žais geriau negu dauguma tavo vyrų, – tarė tėtis.

– Tai ir turėjau omeny, – linktelėjo Ajovos Bobas.

– Ralfas De Meo žaidžia tikrai neblogai, – pareiškė Franė.

„kiečiausių“ Bostono mokyklų. Treneris Bobas bent kartą turėjo ne tik gerą gynybą, bet ir kelis raumenų kalnus priekyje, sugebančius blokuoti, ir nors senukui nepatiko mintis, kad jo komanda „nupirka“, – tokius žaidėjus net ir tais laikais jau vadinom legioniariais, – jis tikrai jautėsi dėkingas. Bet Dejerio mokykla norėjo ir dar kai ko, ne tik pasirūpinti, kad paskutinis Ajovos Bobo sezonas būtų pergalingas. Jie darė viską, ką tik galėjo, kad prisiviliotų daugiau rėmėjų, buvusių auklėtinių, ir naują, jaunesnę, futbolo trenerį kitiems metams. Bobas žinojo, kad dar vienas nesėkmingas sezonas, ir Dejerio mokykla visam laikui atsisakys futbolo. Treneriui Bobui būtų buvę maloniau laimėti su savo komanda, kurią pats surinko per keletą metų, bet kam gi nesinori laimėti beveik bet kokia kaina?

– Be to, – šnekėjo treneris Bobas, – net patiems talentingiausiems žaidėjams reikia trenerio. Šitie vaikinai nebūtų tokie kieti be manęs. Visiems reikia žaidimo taktikos; kiekvienam reikia ko nors, kas pasakytų, ką jis daro ne taip.

Per tuos metus Ajovos Bobas tikrai turėjo ką pasakyti mano tėvui dėl žaidimo taktikos ir dėl to, ką šis daro ne taip. Treneris Bobas pareiškė, kad pertvarkyti Tompson mergaičių seminarijos pastatą – „ne ką lengvesnė užduotis negu išprievartauti raganosį“. Visa tai užtruko šiek tiek ilgiau, negu mano tėvas tikėjosi.

Mamos tėvų namą jis pardavė greitai, – tas namas buvo labai gražus, ir mes už jį gerai nuplėšėm, – bet naujieji savininkai nekantravo jame įsikurti, todėl turėjom jiems sumokėti nemažai nuomos, kad galėtume ten pagyventi dar metus po to, kai buvo pasirašyti visi popieriai.

Prisimenu, kad žiūrėjau, kaip iš būsimo „Naujojo Hampšyro“ viešbučio išnešami seni mokykliniai suolai – šimtai suolų, kurie stovėjo varžtais pritvirtinti prie grindų. Grindyse liko šimtai skylučių, jas reikėjo kaip nors užtaisyti – arba visus kambarius iškloti kilimais. Tai buvo tik viena iš smulkmenų, kuriomis teko rūpintis mano tėvui.

Jis apstulbo pamatęs ketvirto aukšto tualetų įrangą. Mama turėjo tai prisiminti: kadaise, kai ji dar nesimokė Tompson mergaičių seminarijoje, viršutiniam aukštui buvo atgabenti netinkami klozetai ir kriauklės. Užuot įrengę tualetus vyresniųjų klasių mokinėms, santechnikai atvežė ir sumontavo *miniatiūrinius* klozetėlius ir kriauklytes – visa tai buvo skirta kažkokiam vaikų darželiui valstijos šiaurėje. Kadangi per klaidą atvežta įranga kainavo mažiau negu ta, kuri buvo užsakyta, Tompson mergaičių seminarija nusprendė viską taip ir palikti. Taigi daugybė vyresniųjų klasių mokinių, karta po kartos, visaip rietėsi ir tūpėsi, kad kaip nors nusičiurkštų ir nusiplautų rankas, – paskubomis sėsdamos ant mažyčių klozetėlių, mergaitės pasitempdavo nugaras, dažnai užsigaudavo kelius į kriauklytes, o veidrodžiuose matė savo krūtines.

– Dieve mano! – sušuko tėtis. – Čia kažkokia elfų išvietė.

Jis tikėjosi galėsiąs paprasčiausiai paskirstyti seną tualetų įrangą po visą viešbutį; tėčiui pakako sveiko proto, kad suprastų, jog svečiai nenorės lakstyti į bendrus tualetus ir vonios kambarius, bet jis manė, kad nemažai sutaupys panaudodamas pastate jau esančius klozetus bei kriaukles. Šiaip ar taip, mokykloje buvo ne tiek jau daug įrangos, tinkamos viešbučiui.

– Na, veidrodžiai tai tiks, – tarė mama. – Tik turėsime pakabinti aukščiau.

– Tiks ir kriauklės, ir klozetai, – atkakliai tvirtino tėtis.

– *Kam* jie galėtų tikti? – nesuprato mama.

– Neūžaugoms? – pasiūlė treneris Bobas.

– Bent jau Lili ir Egui, – pasakė Franė. – Dar keletą metų.

Be to, dar buvo tos varžtais prie grindų tvirtinamos kėdės – mokyklinių suolų sėdimosios dalys. Tėtis nenorėjo išmesti ir jų.

– Puikios kėdės, – sakė. – Labai patogios.

– Labai jau savitos, su išraižytais vardais, – tarė Frankas.

– *Savitos*, Frankai? – nusišiepė Franė.

– Bet jos prisukamos prie grindų, – pasakė mama. – Žmonės negalės jų patraukti.

– O kodėl žmonės turėtų kažkur tampyti viešbučio baldus? – pyktelėjo tėtis. – Na, mes apstatysim kambarius taip, kaip reikia, ar ne? Nenoriu, kad kas išstampytų kėdes. Kai bus prisuktos, tai ir netampys.

– Netgi restorane? – paklausė mama.

– Gerai pavalgę žmonės mėgsta kiek atitraukti kėdes nuo stalo, – pasakė Ajovos Bobas.

– Na, čia negalės – ir viskas, – kirste nukirto tėtis. – Leisim jiems pastumti toliau stalus.

– O gal prisukim ir stalus? – pasiūlė Frankas.

– Koks savitas sumanymas! – tarė Franė. Vėliau ji pareiškė, jog Frankas jaučiasi toks nesaugus, kad, jei tik galėtų, apskritai visą savo gyvenimą varžtais pritvirtintų prie grindų.

Daugiausia laiko, žinoma, užėmė klasių pertvėrimas, kad prie kiekvieno kambario būtų vonia ir tualetas. Ir vandentiekio bei kanalizacijos sistema buvo nelyginant prekinių traukinių bėgių raizgynas didelio miesto geležinkelio stotyje; kai kas nors nuleisdavo vandenį ketvirtame aukšte, gana ilgai būdavo girdėti, kaip tas vanduo zigzagais – per visą viešbutį – garma žemyn. Be to, kai kuriuose kambariuose ant sienų dar buvo mokyklinės lentos.

– Jeigu jos švarios, – pasakė tėtis, – tai kas čia bloga?

– Žinoma, – tarė Ajovos Bobas, – išvykstantis svečias galės palikti žinutę atvyksiančiam po jo.

– Pavyzdžiui: „Nieku gyvu čia neapsistokite!“ – šyptelėjo Franė.

– Viskas bus gerai, – išreiškė viltį Frankas. – Aš tik noriu turėti atskirą kambarį.

– Viešbutyje, Frankai, visi gauna atskirus kambarius, – patikino jį Franė.

Kambarį viešbutyje turėjo gauti netgi treneris Bobas; buvo aišku, kad, kai jis išeis į pensiją, Dejerio mokykla neleis jam toliau gyventi jai priklausančiame name, jos teritorijoje. Treneris Bobas po truputį pratinosi prie tos minties; jis buvo pasirengęs persikraustyti, kai tik mes būsime pasirengę. Jam labai rūpėjo, ką

darysime su sporto aikštyno inventoriumi: šalia mergaičių seminarijos buvo suskeldėjusi tinklinio aikštelė, žolės riedulio aikštė, stovėjo krepšinio lentos su lankais – tinkleliai, matyt, kažin kada nupuvo.

– Niekas neatrodo nykiaus už krepšinio lanką be tinklelio, – pasakė Bobas. – Labai liūdnas vaizdas.

O vieną dieną žiūrėjom, kaip vyrai su pneumatiniiais gražtais nuo pilkos kaip numirėlio veidas akmens plokštės, įleistos į mūrinę sieną virš didžiulių paradinių durų, nuskaldo užrašą TOMPSON MERGAIČIŲ SEMINARIJA. Jie tądien liovėsi dirbę, – neabejoju, kad tyčia, – kai virš durų buvo likusios tik raidės GAIČIŲ ARIJA. Buvo penktadienis, taigi tos užrašo liekanos badė akis visą savaitgalį – mama su tėčiu pyko, o treneris Bobas juokėsi.

– Gal pavadink savo viešbutį „Gaidžių arija“? – pasiūlė tėčiui Ajovos Bobas. – Vietoj „č“ įrašytum „dž“, ir viskas.

Treneris Bobas buvo gerai nusiteikęs, nes dabar jo komanda nuolat laimėdavo, ir jis žinojo, kad tuoj ištrūks iš apgailėtinos Dejerio mokyklos.

Tėtis gal kartais ir būdavo be nuotaikos, bet retai kada tai parodėdavo. (Jis buvo kupinas energijos. „Energija teikia energijos“, – vis kartodavo ir kartodavo, padėdamas mums ruošti pamokas ir treniruodamas savo komandas.) Jis neatsisakė darbo Dejerio mokykloje; tikriausiai neišdrįso, arba jam neleido mama. Tėtis toliau rūpinosi „Naujojo Hampšyro“ viešbučio reikalais, negana to, trims klasėms dėstė anglų kalbą ir dar treniravo žiemos ir pavasario bėgimo komandas, taigi į priekį stūmėsi lėtokai.

Frankas Dejerio mokykloje tarytum išnyko; buvo kaip viena iš tų simboliškai tebelaikomų karvių. Po kurio laiko jo niekas nebepastebėdavo. Jis darė, ką turėjo daryti, – atrodė, kad jam tai nelengva, – ir lankė privalomas treniruotes, nors ir nesidomėjo jokia sporto šaka ir netiko nė vienai komandai (o gal ir nesiprašė priimamas). Buvo didelis, stiprus ir kaip visada nerangus.

Be to, jis (šešiolikos metų) užsiaugino plonyčius ūsiukus, su kuriais atrodė gerokai vyresnis. Apskritai Frankas buvo kažkoks

sudribęs, išglebęs kaip jauniklis šuniukas, iš kurio stambiu, nevikrių letenėlių galima suprasti, kad kada nors jis bus labai didelis ir išpūdingas šuo; tačiau Frankui visada trūks tos tvirtos laikysenos, kuri didelį gyvūną daro išties išpūdingą. Draugų Frankas neturėjo, bet niekas dėl to nesijaudino; jis niekada nebuvo linkęs turėti draugų.

Franė, žinoma, draugavo su daugybe vaikinių. Dauguma jų buvo už ją vyresni, vienas man patiko: aukštas raudonplaukis baigiamosios klasės mokinys – stiprus nešnekus mokyklos irkluotojų komandos pirmosios valties yrininkas. Tas vyrukas buvo pavarde Stratersas, užaugęs Meine; nors jo rankos buvo pūslėtos, nurudusios nuo benzojinės dervos, – kuria irkluočiai įsitrindavo delnus, kad sukietėtų, – ir nors kartais jis dvokdavo kaip šlapios kojinės, į jį palankiai žiūrėjo visi mūsų šeimos nariai. Netgi Frankas. Bėda urgzdavo, pamatęs Stratersą, bet tik dėl kvapo. Stratersas kėsinosi užgožti Bėdą mūsų namuose. Nežinojau, ar Stratersas – Franės mylimiausias vaikinys, bet jis ją dievino ir labai maloniai elgėsi su mumis visais.

Kai kurie kiti – pavyzdžiui, treneriui Bobui Bostone pasamdytų legionierių vadeiva – neatrodė tokie malonūs. Tiesą sakant, palyginti su tuo nusipirktu įžaidėju, Ralfas De Meo buvo tikras angelas. Tą įžaidėją, Sterlingą Davą, visi vadino Čipu arba Čiperiu; tai buvo žiaurus, šiurkščių manierų vaikinys iš vienos brangiausių Bostono priemiesčių mokyklų.

– Jis apsigimęs lyderis, tas Čipas Davas, – šnekėjo treneris Bobas.

„Apsigimęs kokios nors slaptosios policijos viršininkas“, – galvojau. Čiperis Davas buvo patrauklus blondinas, nepriekaištingos išvaizdos, gal netgi pernelyg dailus; o mes – tamsiaplaukių šeima, išskyrus Lili, kuri buvo ne tiek blondinė, kiek kažkokia išblukusi – nuo galvos iki kojų; net jos plaukai atrodė nubalę.

Būčiau norėjęs pažiūrėti, kaip Čipas Davas žaistų *be* jį patikimai pridengiančių linijos puolėjų, – jeigu jam reikėtų daugybę kartų perduoti kamuolį ir kaip nors atsigriebti už kelis priešininkų pelnytus taškus, – bet mokyklos priėmimo komisija tre-

neriui Bobui įteikė gerą dovanėlę; Dejerio futbolo komanda niekada neatsilikdavo. Gavę kamuolį, tie vyrukai jo neprarasdavo, taigi Davas retai kada turėdavo mesti jį į priekį. Nors tai buvo pirmas pergalingas sezonas, kurį mes, vaikai, galėjom prisiminti, jis mums atrodė nuobodus – neįdomu žiūrėti, kaip jie stumiasi per aikštę, tempia laiką kuo ilgiau laikydami kamuolį ir pelno taškus prasiveržę bent tris ar keturis jardus į priekį. Jie nebuvo itin greitai, tiesiog stiprūs, atidūs ir puikiai treniruoti; jų gynyba nebuvo tokia gera – kitos komandos irgi pelnydavo taškų, bet ne per dažniausiai: kitos komandos retai kada gaudavo kamuolį.

– Jie išlaiko kamuolį, – džiūgavo Ajovos Bobas. – Pirmą kartą po karo turiu komandą, sugebančią išlaikyti kamuolį.

O dėl Franės ir Čiperio Davo santykių, tai aš guodžiausi tik tuo, kad Davas taip susigyvenęs su savo komanda, jog beveik ir nebūna su Frane be visos Dejerio gynybos linijos – ir dar bent vieno ar dviejų puolėjų. Tais metais jie baugino visą mokyklos miestelį, kaip kokia orda, ir Franė kartais sukiodavosi jų stovykloje; Franė traukė Davą – atrodė, kad ji traukia visus vaikus, išskyrus Franką. Mergaitės su ja būdavo atsargios; ji jas tiesiog nustelbdavo ir turbūt nebuvo gera draugė. Franė nuolat mezgė naujas pažintis; ji gal pernelyg domėjosi dar nepažįstamais žmonėmis, kad galėtų būti tokia ištikima, kokios, mergaičių supratimu, turi būti draugės.

Na, nežinau; man ji apie tai nieko nepasakojo. Kartais Franė man sutardavo kokį pasimatymą, bet mergaitės dažniausiai būdavo vyresnės, taigi nieko iš to neišėdavo.

– Visos mano, kad tu labai patrauklus, – sakė Franė, – tačiau turėtum bent kiek *pasikalbėti* su žmonėmis, žinai, negali iš karto pulti glamonėtis.

– Aš ir *nepuolu* glamonėtis, – teisinausi. – Niekada *neprieinu* prie glamonių.

– Na, – pareiškė Franė, – taip yra todėl, kad tu tiesiog sėdi ir kažko lauki. Visos žino, apie ką galvoji.

– *Tu nežinai*, – paprieštaravau. – Gal kartais žinai, bet ne visada.

– Nori pasakyti, kad apie *mane*? – paklausė Franė, bet aš tylėjau. – Klausyk, mažiau, – pridūrė ji, – žinau, kad per daug galvoji apie mane, jeigu tai turi omeny.

Kaip tik tada, mokydamosi Dejerio mokykloje, ji pradėjo mane vadinti „mažiumi“, nors buvo tik vieneriais metais vyresnė. Didžiausiai mano gėdai, tas kreipinys taip ir prilipo.

– Ei, mažiau, – sporto salės dušinėje kreipėsi į mane Čipas Davas. – Tavo sesers užpakalis – gražiausias šitoj mokykloj. Ar ji su kuo nors barškinasi?

– Su Stratersu, – atsakiau, nors tikėjausi, kad tai netiesa. Stratersas buvo bent jau geresnis už Davą.

– Su Stratersu! – nustebo Davas. – Su tuo sušiktu *yrininku*? Tuo *irkluojančiu* asilu?

– Jis labai stiprus, – pasakiau; tai buvo teisybė – irklotojai stiprūs, o Stratersas buvo pats stipriausias.

– Aha, bet tikras asilas, – burbtelėjo Davas.

– Perdien mojuoja savo irklu! – pridūrė Lenis Mecas, bėgantis gynėjas, kuris visada stovėdavo Čipui Davui prie dešinio šono, netgi dušinėje, tarytum ir ten tikėdamasis kamuolio perdavimo. Jis buvo kvailas kaip plūgas – ir toks pat tvirtas.

– Na, mažiau, – tarė Čipas Davas, – pasakyk Franei, jog manau, kad jos užpakalis – gražiausias šitoj mokykloj.

– Ir papai! – sušuko Lenis Mecas.

– Na, papai neblogi, – nesiginčijo Davas. – Bet užpakalis tiesiog pasakiškas.

– Ir labai graži šypsena, – pridūrė Mecas.

Čipas Davas, pasisukęs į mane, sąmokslininkiškai užvertė akis – lyg norėdamas parodyti, kad supranta, koks bukas tas Me-